

โปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

The Program of Basic Moral Development
for Mathayomsuksa Students¹

สุชาติ สุขราช²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน และเพื่อประเมินประสิทธิผลโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนฟุ้งตนเอง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แบบประเมินคุณธรรมพื้นฐาน แบบประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานแบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรม แบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนพบว่ามี 4 ด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาจากทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความสามัคคี ด้านความประหยัด และด้านความมีน้ำใจ จากการพัฒนาโปรแกรม

¹วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²นักศึกษาลัทธิหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานที่มีองค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์ของโปรแกรม คำชี้แจงในการปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานฯ กิจกรรมการพัฒนาตนเอง ระยะเวลาของโปรแกรม เนื้อหาของโปรแกรม และการวัดและการประเมินผล มีค่าประสิทธิภาพจากการทดลองโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ เท่ากับ 79.83/83.25 และประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานฯ ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 4 ประการ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนา ร้อยละ 63.08 หลังการพัฒนาร้อยละ 93.50 ผลการประเมินระดับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 4 ด้านพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนาร้อยละ 76.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 98.50 ตลอดถึงครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับเหมาะสมมากต่อความรู้ เรื่องคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

คำสำคัญ : โปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Abstract

This purposes of this research were studying the problems of the unmoral students in Matthayomsuksa school, develop the Program of Basic Moral Development, examine the effectiveness of the Program of Basic Moral Development. The subjects were 30 students who studied in Matthayomsuksa 3 in the first semester, in academic year 2556 at Phungton - eng school. The instruments were the Program of Basic Moral Development for athayomsuksa Students, basic Moral evaluation, Basic Moral Development evaluation,

a questionnaire of satisfaction of the Program, the evaluation of the Program of Basic Moral Development for Mathayomsuksa Students. The data were analyzed by means, percentage, standard deviation and content nalysis. The results of the study revealed that. The students had unmoral 4 parts such as disciplinary, harmony, economize and generously, The Program of Basic Moral Development for Mathayomsuksa Students consisted of principles,

objective, explanation, time, contents and evaluation. The efficiency of the Program of Basic Moral Development for Mathayomsuksa Students met the criterion of 79.83/83.25. The significance of the program was at a high level, The effectiveness of the Program of Basic Moral Development. Found that the knowledge of the student about the basic moral 4 parts. Before using the program was at 63.08 and after was at 93.50. The results of the Basic Moral Development evaluation before was at 76.00 and after was at 98.50. And the satisfactions towards the knowledge was at a high level.

Keywords : Program of Basic Moral Development; Private School; Secondary School Student.

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงและความเจริญอันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร สิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่มนุษย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย วัฒนธรรม ประเพณี วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยถูกเบียดเบียนไปสู่ระบบใหม่ที่เน้นความเจริญด้านวัตถุทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวมากขึ้นละทิ้งความชอบธรรมนำความเสื่อมโทรมมาสู่สังคม และการสื่อสารมิได้เป็นหลักประกันได้ว่าเป็นหนทางที่จะสร้างสังคมไปสู่ความก้าวหน้าสิ่งต่างๆ เหล่านี้กลับเป็นตัวแปรที่สร้างปัญหาให้กับสังคมโดยเฉพาะด้านคุณธรรมของเยาวชนไทย

กรมวิชาการได้กล่าวไว้ด้วยว่า ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสารความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ไร้ขีดจำกัด การแข่งขันกันพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมทั้งการแข่งขันทางการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูงมาก เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การเกิดภาวะวิกฤติดังกล่าวทำให้หลายฝ่าย

มีความเห็นว่าสังคมในปัจจุบันเกิดการลดหย่อนในการอบรมบ่มนิสัยให้เยาวชนของชาติมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง

โดยสถานศึกษาควรได้จัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนและเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป (กรรมาธิการ, 2544)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ยังมีแนวคิด ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน คุณธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุนทร (2541, 1) กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนหรือสถานศึกษา นับได้ว่าเป็นหลักการที่ชอบด้วยเหตุผล เป็นพลังที่ปลูกฝังบางคนให้มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มนุษย์ชนคุณธรรมเป็นหลักแห่งความจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติไม่ว่าสถาบันการศึกษาใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่ชอบด้วยเหตุผลย่อมอยู่ในห้วงแห่งคุณธรรมทั้งสิ้น สิ่งทั้งหลายอันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการชีวิตจึงอยู่อย่างสัมพันธ์กันและสมดุลกัน

จิตถนอม กงสะเด็น (2552 : 17 – 18)กล่าวว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง ประการหนึ่ง และ 2) มีคุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 2 ประการจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญโดยมีคณะครูในโรงเรียน เข้าร่วมเป็นองค์ประกอบสนับสนุนด้วยการดำเนินงานจึงบรรลุผล

กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือ ของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน ศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้ และอยู่ดีมีสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ดังนั้น เพื่อให้ การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่ การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม คุณธรรมพื้นฐาน ที่ควรเร่งปลูกฝัง ต้องการให้เกิดขึ้น กับผู้เรียน และเยาวชน ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และ มีน้ำใจ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานเป็นสิ่งที่ จะต้องได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาคุณธรรม โดยใช้หลักการ พัฒนาตนเอง การวิจัยโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาครั้งนี้ได้ออกแบบและพัฒนาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด และ ทฤษฎี รวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการนำไปตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา วัดอุปประสงค์ เพื่อประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 330 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มีด้วยกัน 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประชากรในการประเมินคุณธรรมพื้นฐานประชากรได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอช้างกลางจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 330 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยนำเอาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ มีรายละเอียดทั้ง 8 ประการดังนี้ 1) คุณธรรมด้านความขยัน 2) คุณธรรมด้านความประหยัด 3) คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ 4) คุณธรรมด้านความมีวินัย 5) คุณธรรมด้านความสุภาพ 6) คุณธรรมด้านความสะอาด 7) คุณธรรมด้านความสามัคคี 8) คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

2. สร้างแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนวัด 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆมีลักษณะแบบคำถามปลายเปิด

3. นำแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐานที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐาน ฉบับที่ 1 พร้อมทั้งหนังสือของบัณฑิตวิทยาลัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือการประเมินคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of ItemObjective Congruence : IOC) ดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 1.0 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อระหว่าง 1.00 และค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับอยู่ที่ 1.0 แสดงว่าประเด็นคำถามของแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ร้อยละ 91

2. นำแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้กับครูผู้สอน 30 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่มีประสบการณ์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีเกณฑ์การเลือกดังนี้

2.1. เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา

2.2. มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปีโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่างนัดหมายกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2 ดำเนินการสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

จากขั้นตอนประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (SD)

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคู่มือด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบโปรแกรมโดยกำหนดกรอบแนวและคิดร่างโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยที่ 1 มาสร้างโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ฉบับโครงร่างเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พร้อมทั้งแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งโปรแกรมฉบับร่างมีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
2. คำชี้แจงในการปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนาตนเองฯ
3. กิจกรรมการติดตาม เป็นกิจกรรมที่ติดตามการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาตนเองฯ
4. ระยะเวลาของโปรแกรม
5. เนื้อหาของโปรแกรม พิจารณาจากแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐานและศึกษาการออกแบบโปรแกรม โดยคำนึงถึงความสะดวกคล่องและเป็นไปได้ของโปรแกรม
6. การวัดและการประเมินผล ได้จากการทดสอบความรู้ในโปรแกรมและการสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมพัฒนาตนเองฯ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานโดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพร้อมทั้งแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินผล และให้ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินผลความเหมาะสมของโปรแกรมตามแบบประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาตนเองฯ ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างแบบประเมินดังนี้

1. ออกแบบการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาตนเองฯ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะแบบคำถามปลายเปิด
2. นำแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของแบบประเมินความเหมาะสม ตรวจสอบความเที่ยงตรง

ของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยมีวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหาประสิทธิภาพ ของโปรแกรมการพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ 75/75 สามารถหาโดยใช้สูตร $E1 / E2$ ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดจันดี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2. สรุปผลและประเมินผลการทดลองโดยสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ตามแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม และแบบประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน และนำผลการทดลองไปปรับปรุงโปรแกรมฯ โดยแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม และแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

2.1. ศึกษาเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และออกแบบการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรมมีลักษณะเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะแบบคำถามปลายเปิด

2.2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC)

2.3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม ไปจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและสรุป

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล นำแบบประเมินความเหมาะสม แบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม และแบบประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน

ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน จำนวน 30 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่มีประสบการณ์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีเกณฑ์การเลือกดังนี้

1. เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปีโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
นัดหมายกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วย
ตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมิน จากขั้นตอนแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (SD)

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ใช้จริงโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือบันทึกเสนอขอความร่วมมือในการใช้จริงโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนฟังตนเอง

1.2 กำหนดระยะเวลาในการใช้จริงโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯเพื่อหาค่าประสิทธิผลของโปรแกรม ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน 2557 ถึงวันที่ 27 พฤษภาคม 2557 รวมระยะเวลา 30 วัน

1.3 เตรียมการเพื่อการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาตนเองฯโดยการขอความอนุเคราะห์สถานที่ห้องประชุมโรงเรียนฟังตนเอง เพื่อนัดพบนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในวันที่ 28 เมษายน 2557 และวันที่ 27 พฤษภาคม 2557

1.4 ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดอบรม และผู้รับผิดชอบในส่วนต่างๆ เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงรายละเอียดในการจัดการอบรมรวมทั้งประสานงานกับผู้เป็นวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมเพื่อการเตรียมตัวล่วงหน้า

1.5 จัดเตรียมเอกสารที่ใช้ในการจัดการฝึกอบรม ได้แก่ เอกสารในการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.6 จัดเตรียมสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ในการฝึกอบรม สื่อในการใช้ฝึกอบรม

1.7 ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.7.1 ประชุมและชี้แจงรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ในวันที่ 28 เมษายน 2557

1.7.2 จัดการอบรมตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ด้านฯ ในวันที่ 29 เมษายน 2557 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2557 รวมระยะเวลา 2 วัน

1.7.3 หลังจากการฝึกอบรม เป็นการติดตามการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยให้เด็กไปพัฒนาตนเองโดยทำตามรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยกำหนดระยะเวลาในการติดตามตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2557 ถึงวันที่ 26 พฤษภาคม 2557 รวมระยะเวลา 27 วัน

1.7.4 ประชุมครั้งที่ 2 สรุปผลการใช้จริงโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยเชิญผู้ปกครองเด็กนักเรียนที่เข้ารับการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ได้เข้าร่วมประชุมและแนะนำข้อเสนอแนะต่อผู้วิจัยเพื่อนำไปประเมินแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2557

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามความเห็นของครูและผู้ปกครองต่อโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแบบสอบถามและแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และออกแบบการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม เกี่ยวกับความคิดเห็น
 ในการพัฒนาตนเองฯ ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนวัด 5 ระดับ ตอนที่ 3
 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะแบบคำถามปลายเปิด

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ
 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยหา
 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence : IOC) ของความคิดเห็น
 ของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม ที่ประกอบด้วยเกณฑ์
 การประเมินที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 2
 ไปจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้
 การเก็บข้อมูลและสรุปผล

ผลการศึกษา

ระยะที่ 1 ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน
 ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า พฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน
 ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนได้แก่ ความมีวินัย ความสามัคคี
 ความประหยัด ความมีน้ำใจ

ระยะที่ 2 ผลของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับ
 นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งโปรแกรมฉบับร่างมีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม บอกถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการสอนที่
 สอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา

2. คำชี้แจงในการปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐาน
 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และวิธีการใช้

3. กิจกรรมการพัฒนาติดตาม เป็นกิจกรรมที่ติดตามผลการพัฒนาตาม
 โปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
 ประกอบด้วย

3.1 กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนของชั้น

3.2 กิจกรรมอาสาดูแลสิ่งแวดล้อม

3.3 นิทานอ่านสนุกเพื่อพัฒนาคุณธรรม

3.4 กิจกรรมสมุดบันทึกความดี

3.5 กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย

3.6 กิจกรรมติดตามความประหยัด

4. ระยะเวลาของโปรแกรมผู้วิจัยได้พิจารณาตามเนื้อหาในโปรแกรมและกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

5. เนื้อหาของโปรแกรม พิจารณาจากแบบประเมินคุณธรรมพื้นฐานและศึกษาการออกแบบโปรแกรมโดยคำนึงถึงความสะดวกคล่องและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

6. การวัดและการประเมินผล ได้จากการทดสอบความรู้ในโปรแกรม และการสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ผลสรุป สามารถนำไปใช้ได้ โดยผลการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.90$) อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.78$) อยู่ในระดับมาก และผลการหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 โดยใช้เกณฑ์ 75/75 มีค่าเท่ากับ 79.83/83.25 ปรากฏว่าโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีประสิทธิภาพในระดับดี

ระยะที่ 3 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ในขั้นตอนการหาประสิทธิผลของโปรแกรม ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการใช้จริงโปรแกรมได้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ จำนวน 30 คน และ

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรม และแบบประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน สรุปได้ว่า

ความคิดเห็นของครู ต่อการออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีวินัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก หลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามัคคี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก หลักสูตรเพื่อพัฒนาความประหยัด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก และหลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมควรเพิ่มกิจกรรมให้มากกว่าที่ระบุลงใน โปรแกรมการพัฒนาตนเอง และการจัดกิจกรรมควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีวินัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมาก หลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามัคคี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมาก หลักสูตรเพื่อพัฒนาความประหยัด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) อยู่ในระดับมาก และหลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า คำชี้แจงในโปรแกรมยังไม่ละเอียดและเข้าใจยาก ส่วนเรื่องกิจกรรม ควรเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กมีเวลาว่างตอนเลิกเรียนมากเกินไป และควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ผลการพัฒนาด้านความรู้เรื่องคุณธรรมด้านความมีวินัยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 9.43$) ด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 9.60$) ด้านความประหยัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 9.17$) ด้านความมีน้ำใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 9.20$) และร้อยละ ของผลด้านความรู้เท่ากับ 93.50 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

ผลด้านการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความมีวินัยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) ด้านความสามัคคีมีค่าเฉลี่ย

($\bar{X} = 4.93$) ด้านความประหยัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.87$) ด้านความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.90$) และร้อยละของผลการพัฒนาเท่ากับ 98.50 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

ผลคะแนนการพัฒนาในด้านความมีวินัย สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตาม

มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.43$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 91.41 สรุปผลการประเมินผ่านการประเมิน

ผลคะแนนการพัฒนาในด้านความสามัคคี สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.80$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 92.87 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

ผลคะแนนการพัฒนาในด้านความประหยัด สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.67$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 88.89 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

ผลคะแนนการพัฒนาในด้านความมีน้ำใจ สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.90$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 88.9.67 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องโปรแกรมการพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 จากการศึกษาวงพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่าพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานพบว่า พฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ได้แก่ ความสุภาพ ($\bar{X} = 4.60$) ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความสะอาด ($\bar{X} = 4.40$) ความมีวินัยความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 3.40$) และความประหยัด ความสามัคคี ($\bar{X} = 3.30$)

สรุปได้ว่าพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการได้แก่ 1) คุณธรรมด้านความมีวินัย 2) คุณธรรมด้านความสามัคคี 3) คุณธรรมด้านความประหยัด และ 4) คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่าคุณธรรมพื้นฐานที่นักเรียนต้องได้รับการพัฒนามี 4 ประการ คือ ด้านการมีวินัย ด้านความสามัคคี ด้านความประหยัด และด้านความมีน้ำใจ โดยสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมของกระทรวงศึกษาธิการโดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้ และอยู่ดีมีสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำแนวทางนี้สู่การปฏิบัติโดยผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมและสนับสนุนสถานศึกษาอย่างน้อย 3,000 แห่งให้สามารถ พัฒนาเป็นต้นแบบเพื่อการขยายผล ด้วยระบบจัดการความรู้เพื่อเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น การจัดตลาดนัดคุณธรรม การนำเสนอหลักสูตรแนวทางการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่เป็นแบบอย่างนอกจากนี้ยังน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมาภิบาล สู่การบริหารงานทุกระดับและบูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร

ตอนที่ 2 จากการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคณะคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยแบ่งผลการพัฒนาออกเป็นสองอย่างดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาคณะคุณธรรม สำหรับผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน สรุปได้ว่าแบบประเมินความเหมาะสม

ของโปรแกรมการพัฒนาตนเองตามรายการประเมิน ซึ่งทางผู้วิจัยได้แยกออกเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ ($\bar{X} = 4.32$) และระดับการประเมินอยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ จากครูผู้สอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 4 คน และผู้ปกครอง จำนวน 16 คน พบว่าความคิดเห็นของครูในการพัฒนาตนเองตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ สรุปได้ว่าการออกแบบหลักสูตรความมีวินัย ความสามัคคี ความประหยัด และความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.90$) อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการออกแบบหลักสูตรความมีวินัย ความสามัคคี ความประหยัด และความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.78$) อยู่ในระดับมาก

3. ผลการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาประสิทธิภาพ E1/E2 โดยใช้เกณฑ์ 75/75 ด้วยการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดจันดี จำนวน 30 คน โดยได้ค่าประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาเท่ากับ 79.83/83.25 โดยถือว่าโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากผลการออกแบบโปรแกรมและหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับ โดยจากการทดลองนักเรียนโรงเรียนวัดจันดีมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นทั้งในด้านความรู้และพฤติกรรมในการแสดงออกซึ่งทางผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมมีขั้นตอนอยู่ด้วยกัน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
2. คำชี้แจงในการปฏิบัติตามโปรแกรม
3. กิจกรรมการพัฒนาติดตาม ประกอบด้วย กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนของฉันทกิจกรมอาสาธุแลสังแวดล้อม อ่านนิทานสนุกเพื่อพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมสมุดบันทึกความดี

กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย และกิจกรรมติดตามความประหยัด

4. ระยะเวลาของโปรแกรม
5. เนื้อหาของโปรแกรม

6. การวัดและการประเมินผล

จากผลการทดลองโปรแกรมฉบับร่างพบว่า มีค่า IOC 1.0 สามารถนำไปพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานได้ ซึ่งกระบวนการสร้างโปรแกรมก็ได้พัฒนาตามแบบของ ทาบา (Taba, 1962 : 345-379 อ้างถึงใน นฤมล โชคเฉลิมวงศ์, 2553) ได้กำหนดแนวทางในการออกแบบโปรแกรม โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ โดยการสำรวจปัญหาและความต้องการรวมทั้งความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหาวิชาเลือกและจัดลำดับประสบการณ์เรียนจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การประเมินผล และการตรวจสอบความคงที่ และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน ได้สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบการอบรมของ (พระสมโภชน์ ไ้วงษ์, 2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรศึกษาอบรมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการครองชีวิตในวัยเรียน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลปรับปรุงหลักสูตร โดยมีกลุ่มประชากร นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีความตั้งใจตามแผนการจัดการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นในด้านต่างๆได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 จากการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาดตนเองฯ โดยผู้วิจัยได้สรุปมาเป็นรายด้านดังนี้

สรุปผลแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม (ครู) จำนวน 9 คน

1. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก
2. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก
3. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความประหยัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก
4. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก

สรุปผลแบบสอบถามความพึงพอใจของโปรแกรม(ผู้ปกครอง) จำนวน 21 คน

1. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมาก
2. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมาก
3. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความประหยัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.44$) อยู่ในระดับมาก
4. หลักสูตรเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.67$) อยู่ในระดับมาก

สรุปผลในด้านความรู้และระดับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

1. สรุปผลด้านการพัฒนาระดับความรู้ก่อนการพัฒนาโดยการหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ พบว่าก่อนการพัฒนา ในด้านระดับความรู้ด้านความมีวินัยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 6.83$) ในด้านความสามัคคีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 7.30$) ในด้านความประหยัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.10$) ในด้านความมีน้ำใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 6.26$) และค่าร้อยละของคะแนนก่อนการพัฒนาในด้านความรู้ร้อยละ 63.08 และหลังจากการพัฒนา ในด้านความมีวินัย ($\bar{X} = 9.43$) ด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 9.60$) ในด้านความประหยัด ($\bar{X} = 9.17$) ในด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 9.20$) และค่าร้อยละของคะแนนหลังการพัฒนาในด้านความรู้ร้อยละ 93.50 สรุปผลการประเมินการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ผ่านการประเมิน

2. สรุปผลการพัฒนาในด้านระดับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านผลการประเมินก่อนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความมีวินัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$) ด้านความสามัคคี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.80$) ด้านความประหยัดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.80$) ด้านความมีน้ำใจ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.77$) และร้อยละของผลก่อนการพัฒนาร้อยละ 76.00 ส่วนค่าเฉลี่ย ด้านผลการประเมินหลังการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความมีวินัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) ด้านความสามัคคี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.93$) ด้านความประหยัดค่าเฉลี่ย 34.87 ด้านความมีน้ำใจ

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.90$) และร้อยละของผลหลังการพัฒนา ร้อยละ 98.50 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

สรุปผลคะแนนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองฯ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความมีวินัย พบว่า คะแนนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเอง จำนวน 30 คน ในด้านความมีวินัย สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุกมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตามมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.43$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 91.41 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

2. ด้านความสามัคคี พบว่า คะแนนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ในด้านความสามัคคี สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุกมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตามมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.80$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 92.87 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

3. พบว่า คะแนนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ในด้านความประหยัด สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุกมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตามมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.67$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 88.89 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

4. พบว่า คะแนนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ในด้านความมีน้ำใจ สรุปได้ว่า นิทานอ่านสนุกมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมการติดตามมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.90$) และร้อยละของการพัฒนา ร้อยละ 88.67 สรุปผลการประเมิน ผ่านการประเมิน

จากผลการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าจากการสอบถามครูและผู้ปกครอง

ในด้านความพึงพอใจโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโปรแกรมการพัฒนาตนเองในด้านการมีวินัยมีค่าประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.42$) ในด้านความสามัคคีมีค่าประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.45$) ในด้านความประหยัด มีค่าประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.38$) ในด้านความมีน้ำใจมีค่าประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.50$) และจากผลการศึกษาค่าประสิทธิผลในด้านระดับความรู้เรื่องคุณธรรมพื้นฐาน และระดับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนพบว่าค่าระดับความรู้เรื่องคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนสามารถพัฒนาความรู้ขึ้น จากการวิจัยสรุปได้ว่าครูและผู้บริหารพึงพอใจในโปรแกรมการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในด้านระดับความรู้ นักเรียนมีระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน และระดับการพัฒนา นักเรียนมีระดับการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการใช้จริงที่โรงเรียนพึ่งตนเอง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โดยได้ทำกิจกรรม 2 วัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม และอบรมคุณธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความประหยัด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ โดยในการจัดกิจกรรมการอบรมแต่ละด้าน ทางวิทยากรได้มีการตั้งคำถาม ให้นักเรียนตอบ และมีการจัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้ช่วยกันคิด ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการฝึกอบรมเป็นอย่างดี และหลังจากการจัดการอบรมเสร็จทางผู้วิจัยก็ได้มีกิจกรรมเป็นกิจกรรมในการพัฒนาตนเองของแต่ละด้าน โดยผู้วิจัยให้นักเรียนไปปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาตนเองเป็นเวลาต่อไปอีก 27 วัน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและพัฒนาตนเองตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบโปรแกรม ของ ทาบา (Taba, 1962 : 345-379 อ้างถึงใน ณฤมล โชคเฉลิมวงศ์, 2553) ได้กำหนดแนวทางในการออกแบบโปรแกรม โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการโดยการสำรวจปัญหาและความต้องการรวมทั้งความจำเป็นต่างๆ ของสังคม เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหาวิชาเลือกและจัดลำดับประสบการณ์เรียนจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การประเมินผลและการตรวจสอบความคงที่ และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรศึกษารายละเอียดของโปรแกรมให้ดีกว่าก่อนนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ก่อนนำโปรแกรมไปใช้ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการทดลองโปรแกรมควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาตนเอง และเรื่องคุณธรรมพื้นฐาน รวมทั้งเทคนิคในการจัดการฝึกอบรม และพร้อมที่จะประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3. ก่อนทำการทดลองโปรแกรมควรวางแผนในด้านการดำเนินการให้รัดกุมมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านตัวโปรแกรม อุปกรณ์สื่อในการฝึกอบรม งบประมาณในการฝึกอบรม และต้องคำนึงถึงวิทยาการในการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

4. ระยะเวลาในการทดลองโปรแกรมควรจัดให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับตัวคุณธรรมแต่ละด้านในการพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

5. การติดตามการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ควรจะมีระยะเวลาในการติดตามเป็นระยะ ตามความเหมาะสม

6. ในการฝึกอบรมควรมีการประเมินคุณธรรมเด็กในระดับชั้นอื่นด้วยเพื่อประสิทธิภาพของโปรแกรมมากที่สุด

7. ผู้ที่นำโปรแกรมไปใช้สามารถหยิบนำการพัฒนาคุณธรรมบางตัว หรือ เพิ่มคุณธรรมพื้นฐานตามความเหมาะสมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของเด็กนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จิตถนอม กงสะเต็น. (2552). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาฝาย อำเภอกระนวนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4**. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา**. เล่มที่ 8 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- นฤมล โชคเฉลิมวงศ์. (2553). **ผลของโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรม การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอบางปลาม้าจังหวัด สุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชาการ, กรม. (2544). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระสมโภชน์ ไ้วงษ์. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรศึกษาอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการครองชีวิตในวัยเรียนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พยุงค์ดี จันทร์สุริห์. (2541). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษา ไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). **พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2549**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.